

POLITECHNIKA WROCŁAWSKA
WYDZIAŁ ELEKTRONIKI

KIERUNEK: INFORMATYKA
SPECJALNOŚĆ: Inżynieria systemów informatycznych

PRACA DYPLOMOWA
MAGISTERSKA

Zastosowanie metod uczenia maszynowego w
detekcji fałszywych informacji

Application of machine learning methods to
fake news detection

AUTOR:

Inż. Dawid Mikowski

PROWADZĄCY PRACĘ:

Prof. Michał Woźniak

OCENA PRACY:

Spis treści

Spis rysunków	4
Spis tabel	5
1. Streszczenie	6
2. Wstęp	7
2.1. Motywacja	7
3. Informacje nieprawdziwe w dobie internetu	8
3.1. Sposoby rozprzestrzeniania fałszywych informacji	9
3.1.1. Gazety	9
3.1.2. Telewizja	10
3.1.3. Internet	10
3.2. Sposoby ochrony przed nieprawdziwymi informacjami	12
3.3. Deep fake	13
4. Uczenie maszyn	14
4.1. Rodzaje	14
4.2. Algorytmy klasyfikacji	14
4.2.1. KNN	14
4.2.2. SVC	14
4.2.3. MLP	14
4.2.4. Binary trees	14
4.2.5. Naive Bayes	14
4.3. Wykorzystanie	14
4.4. Zagrożenia	14
5. Przetwarzanie języków naturalnych	15
5.1. Normalizacja danych tekstowych	15
5.2. Wektoryzacja	15
5.2.1. Bag of words	15
5.2.2. TfIDF	15
6. Projekt i implementacja systemu	16
6.1. Wykorzystane technologie	16
6.2. Wymagania funkcjonalne	16
6.3. Implementacja	16
7. Ocena eksperymentalna	17
7.1. Cel Badań	17

7.2. Warunki przeprowadzonego eksperymentu	17
7.3. Wyniki	17
7.4. Analiza wyników wraz z oceną statystyczną	17
7.5. Wnioski z badań	17
8. Podsumowanie	18
Literatura	19
A. Opis załączonej płyty CD/DVD	20

Spis rysunków

Rys. 3.1. Post udostępniony przez Donalda Trumpa na portalu Twitter	8
Rys. 3.2. Przykład żółtej prasy z roku 1993	10
Rys. 3.3. Przykład fałszywej informacji na portalu facebook	11
Rys. 3.4. Infografika stworzona przez IFLA	12

Spis tabel

Rozdział 1

Streszczenie

Rozdział 2

Wstęp

2.1. Motywacja

Rozdział 3

Informacje nieprawdziwe w dobie internetu

Pojęcie “Fake news” odnosi się do informacji, które pomimo że nie posiadają pokrycia z rzeczywistością są przedstawiane jako prawdziwe w mediach takich jak np.: wiadomości, artykuły, portale społecznościowe itd.. Zwrot ten jest neologizmem i w języku angielskim oznacza dosłownie “Fałszywe wiadomości” celem wykorzystania takich wiadomości mogą być żarty np.: satyra, jednak najczęściej mają one jedno z dwóch zadań:

- oszukać odbiorcę i wpłynąć na jego poglądy w sposób żądany przez autora danej informacji *Propaganda*
- namówienie go na zakup czegoś czego w innym przypadku by on nie kupił *Reklama*

Niektóre fałszywe informacje łączą oba cele.

Fake news’y stały się bardzo popularnym zagadnieniem w ostatnich czasach ponieważ internet a w szczególności media społecznościowe pozwoliły na przekazywanie informacji z niespotykaną wcześniej prędkością dzięki czemu rozprzestrzenianie dezinformacji stało się zadaniem stosunkowo prostym.

Zagadnienie to zyskało ogromny rozgłos podczas kampanii wyborczej oraz prezydentury Donalda Trumpa, który zasłynął z częstego wykorzystywania tego zwrotu podczas wywiadów, debat oraz wypowiedzi na mediach społecznościowych tj. Twitter. Do roku 2020 pojęcie “Fake News” zostało umieszczone w słownikach języka angielskiego takich jak “Oxford English Dictionary”, “Macmillan Dictionary”.

Rys. 3.1: Post udostępniony przez Donalda Trumpa na portalu Twitter

Według założonego przez dziewięć organizacji w skład których wchodzi Google, Facebook oraz Twitter projektu “First Draft News” możemy wyróżnić siedem typów Fake Newsów [1]:

1. Satyra bądź parodia - nie ma na celu wyrządzić krzywdy ale może oszukać
2. Fałszywe połączenie - nagłówki oraz obrazy nie mają powiązania z zawartością
3. Myląca zawartość - tekst napisany w mylący sposób
4. Fałszywy kontekst - prawdziwa zawartość powiązana ze złym kontekstem
5. Oszukana zawartość - źródła pochodzenia informacji są fałszywe
6. Zmanipulowana zawartość - prawdziwa zawartość zmanipulowana w odpowiedni sposób by oszukać odbiorcę
7. Sfabrykowana zawartość - całkowicie zmyślona zawartość mająca na celu wyrządzić krzywdę

Jak podaje słownik “Merriam Webster” po raz pierwszy wykorzystano zwrot “Fake news” w roku 1890.

Jednym z najsłynniejszych typów fake newsów jest propaganda, czyli według definicji “technika sterowania poglądami i zachowaniami ludzi polegająca na celowym, natarczywym, połączonym z manipulacją oddziaływaniu na zbiorowość” [4] pomimo iż najczęściej propaganda ma charakter polityczny nie jest to jedyne jej zastosowanie. Najstarszym przykładem pisemnej propagandy są opisy podbojów Dariusza Wielkiego datowane na rok 515 p.n.e. Od tego czasu w historii ludzkości można znaleźć wiele przypadków wykorzystania tego typu dezinformacji w takich krajach jak Starożytny Rzym, Niemcy podczas drugiej wojny światowej a nawet w dzisiejszych czasach Korea Północna. Propagandę można podzielić na 3 różne typy:

1. Biała propaganda - źródło pochodzenia informacji jest prawdziwe i podane
2. Szara propaganda - źródło pochodzenia informacji jest dla odbiorcy nieznane i może się on jedynie domyślać
3. Czarna propaganda - źródło pochodzenia informacji jest umyślnie sfalszowane w celu wyrządzenia szkody

3.1. Sposoby rozprzestrzeniania fałszywych informacji

Wraz ze zmianami w sposobach rozprzestrzeniania informacji na świecie zmieniało się także podejście do tworzenia fake newsów w odpowiedni sposób oszukujących osoby do których były one skierowane.

3.1.1. Gazety

Wykorzystanie fake newsów w gazetach miało głównie na celu przyciągnąć uwagę a co za tym idzie zwiększyć sprzedaż danej gazety. Stało się to na tyle popularne że spowodowało narodziny nowego pojęcia “żółtej prasy” była to prasa starająca się z całych sił zwrócić uwagę przechodnia poświęcając swoją wiarygodność poprzez zawarcie w nagłówkach w pełni lub częściowo nieprawdziwych wiadomości. Dziennikarz Frank Luther Mott wyróżnia 5 cech charakteryzujących żółtą prasę [7]:

- Napisane dużą czcionką straszące nagłówki na temat mniej ważnych wydarzeń
- Nadmierna ilość zdjęć i rysunków
- Zawarcie sfalszowanych wywiadów, mylących nagłówek, pseudonauki oraz nieprawdziwych informacji od ludzi podających się za ekspertów
- Dodanie w pełni kolorowych dodatków do gazet w niedzielę
- Stawianie siebie jako słabszego w walce przeciwko systemowi

Rys. 3.2: Przykład żółtej prasy z roku 1993

3.1.2. Telewizja

Wynalezienie telewizji na początku 20 wieku zmieniło całkowicie sposób w jaki ludzie pozyskiwali wiadomości ze świata. Aby pozyskać informacje na temat najnowszych wydarzeń nie było potrzebne kupienie gazety a nawet wyjście z domu, w tym celu wystarczyło posiadanie telewizji i jej uruchomienie. Połączenie zarówno obrazu jak i dźwięku zmusiło osoby chcące oszukać swoich odbiorców do stworzenia nowych technik pozwalających w wiarygodny sposób przedstawić kłamstwo.

Przykładem osoby, która w znakomity sposób wykorzystwała siłę daną mu przez telewizję był Edward Bernays nazywany "Ojcem public relations". W roku 1929 został on zatrudniony aby wypromować papierosy firmy "Lucky Strike" stworzona przez niego reklama ukazywała kobiety maszerujące ulicami Nowego Yorku podczas palenia papierosów. Ponieważ kobiety palące były uznawane w tamtych czasach tematem taboo autor reklamy nazwał ją w gazetach walką o prawa kobiet. Reklama ta spowodowała tak duże spopularyzowanie palenia papierosów, że właśnie Edwardowi Bernays głównie przypisuje ich dużą sprzedaż przez kolejne lata. Był on także osobą dzięki której w dzisiejszych czasach diamenty są uznawane za symbol miłości po tym jak został zatrudniony do wypromowania diamentów firmy "De Beers" [6].

3.1.3. Internet

Pojawienie się internetu wpłynęło na każdy element życia codziennego czynności takie jak komunikacja, rozrywka, a także rozprzestrzenianie informacji uległy zmianom tak wielkim, że ciężko wyobrazić sobie w jaki sposób działały one wcześniej.

Dzięki pojawieniu się takich portali społecznościowych jak Facebook, Twitter oraz Instagram każdy użytkownik internetu może opowiedzieć o swoich przemyśleniach, wydarzeniach z życia każdej osobie zainteresowanej. Portale te pozwoliły nie tylko na przekazywanie informacji o sobie ale także opowiadanie o wydarzeniach ze świata przez wszystkie chętne osoby. Wraz z rozwojem internetu stopniowo zwiększa się ilość osób czerpiących informacje na temat

wydarzeń właśnie z portali społecznościowych i do dnia dzisiejszego w Ameryce wynosi 68% dorosłych osób.

Udostępnienie każdej osobie możliwości wypowiedzenia się doprowadziło do sytuacji w której duża część informacji w internecie jest całkowicie fałszywa bądź w pewien sposób zmanipulowana poprzez osobę nieobiektywnie opisującą wydarzenia. Ogrom informacji można zauważyć na podstawie ilości potwierdzonych fake newsów związanych z wydarzeniami wokół wirusa COVID-19, których do 20-06-2020 jest aż 110 niektóre z nich to [2]:

- Szczepionka na koronawirusa jest ukrywana od marca
- Aspiryna jest lekarstwem na COVID-19
- Komary przenoszą koronawirusa
- Kraje bez sieci 5G są wolne od koronawirusa
- Koronawirus nie zagraża uczestnikom zgromadzeń religijnych
- Koronawirus to środek do zmniejszenia populacji Ziemi

Osoby oszukane fake newsami grają istotną rolę w dalszym ich rozprzestrzenianiu poprzez udostępnianie informacji swoim znajomym lub rozmowy jest to cecha internetu, która daje niespotykaną wcześniej efektywność oszukiwania dużej ilości ludzi w szybkim czasie.

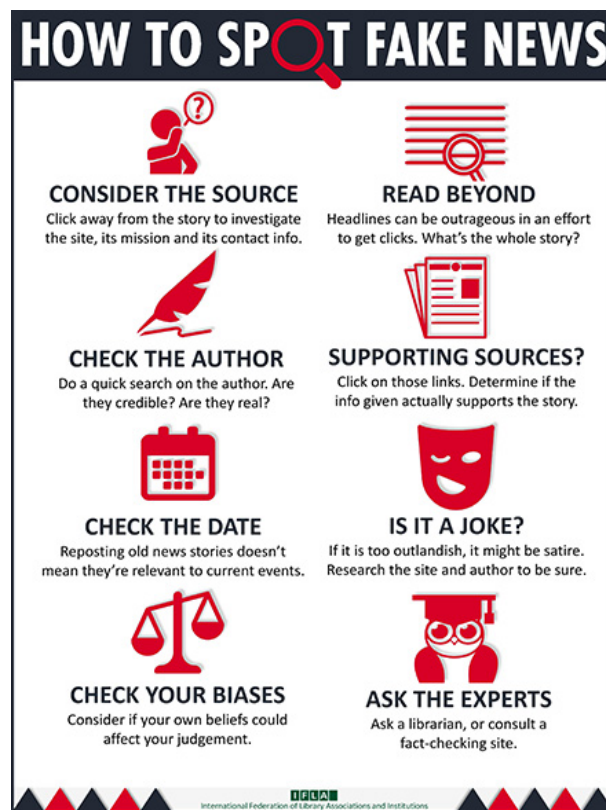
Rys. 3.3: Przykład fałszywej informacji na portalu facebook

Na powyższym obrazie ukazany jest post udostępniony na portalu Facebook z którego wynika, że jeżeli osoba jest w stanie wstrzymać oddech na 10 sekund to nie jest ona zarażona na koronawirusa. Metoda ta według opisu miała być skuteczna według ekspertów z Japonii. Jak się później okazało informacja ta była całkowicie fałszywa nie powstrzymało to jednak ponad 2.4 tysiąca ludzi przed udostępnieniem jej swoim znajomym. [5]

3.2. Sposoby ochrony przed nieprawdziwymi informacjami

Rozwój tak potężnego narzędzia jak internet spowodował że fałszywe informacje stały się poważnym zagrożeniem w dzisiejszym świecie. Aby zapobiec oszukaniu dużej ilości społeczeństwa znaleziono różne sposoby na ochronę przed nieprawdziwymi informacjami niektóre z nich to

1. IFLA “How to spot fake news”- jest to stworzona przez międzynarodową instytucję reprezentującą interesy bibliotekarzy i pracowników informacji o nazwie IFLA infografika przedstawiające listę rzeczy, które należy zrobić podejrzewając że jesteśmy oszukiwani.

Rys. 3.4: Infografika stworzona przez IFLA

Czynności które są na niej zawarte to

- Sprawdzenie źródła informacji
  - Dokładne przeczytanie treści
  - Sprawdzenie autora
  - Analiza odnośników
  - Sprawdzenie dat związanych
  - Upewnienie się że informacja nie jest formą żartu
  - Obiektywna ocena informacji
  - Zapytanie ekspertów
2. Strony internetowe stworzone w celu walki z dezinformacją - istnieje wiele witryn gdzie eksperci sprawdzają nadesłane przez użytkowników informacje pod względem ich zgodności z prawdą. Przykładami takich portali są: *fakenews.pl*, *snopes.com*, *FactCheck.org*, *factchecker.in*
  3. Grupy osób powołanych przez rząd do walki z fałszywymi informacjami - najlepszym przykładem takiej grupy są tzw. *Litewskie Elfy* jest to grupa ochotników, którzy w wolnym czasie przeglądają fora internetowe oraz media społecznościowe sprawdzając znajdujące

się na nich informacje. W przypadku znalezienia nieprawdziwej informacji osoby te informują administratora strony o problemie co najczęściej prowadzi do jego rozwiązania. Nazwa grupy wzięła się z faktu że walczą oni z grupami powszechnie zwanymi *trollami*. Grupa ta zyskała na popularności w takim stopniu że rozpoczęto organizację kolejnych oddziałów w innych krajach między innymi na Łotwie. [3]

Pomimo istnienia wielu sposobów ochrony przed fałszywymi informacjami ich ilość powoduje, że bardzo łatwo zostać oszukanym. Z tego powodu bardzo pomocne byłoby stworzenie oprogramowania pozwalającego na automatyczne rozpoznanie czy informacja jest prawdziwa. Implementacja takiego systemu w mediach społecznościowych jak *facebook*, *twitter* pozwoliłoby na usunięcie kłamstw zanim trafiłyby one przed oczy użytkowników. Popularne w ostatnich czasach algorytmy uczenia maszynowego *ML* oraz analizy języka naturalnego *NLP* osiągają zaskakująco dobrą efektywność w klasyfikacji różnego rodzaju tekstów więc ich wykorzystanie w rozwiązaniu takiego problemu mogłoby pozwolić na rozwiązanie go albo zmniejszenie.

3.3. Deep fake

Rozdział 4

Uczenie maszyn

4.1. Rodzaje

4.2. Algorytmy klasyfikacji

4.2.1. KNN

4.2.2. SVC

4.2.3. MLP

4.2.4. Binary trees

4.2.5. Naive Bayes

4.3. Wykorzystanie

4.4. Zagrożenia

Rozdział 5

Przetwarzanie języków naturalnych

5.1. Normalizacja danych tekstowych

5.2. Wektoryzacja

5.2.1. Bag of words

5.2.2. TfIDF

Rozdział 6

Projekt i implementacja systemu

6.1. Wykorzystane technologie

6.2. Wymagania funkcjonalne

6.3. Implementacja

Rozdział 7

Ocena eksperymentalna

7.1. Cel Badań

7.2. Warunki przeprowadzonego eksperymentu

7.3. Wyniki

7.4. Analiza wyników wraz z oceną statystyczną

7.5. Wnioski z badań

Rozdział 8

Podsumowanie

Literatura

- [1] Fake news. it's complicated. <https://firstdraftnews.org/latest/fake-news-complicated/>. Dostęp dnia: 15-06-2020.
- [2] Krótki przewodnik po fake newsach o koronawirusie. <https://www.cyberdefence24.pl/krotki-przewodnik-po-aktualnych-fake-newsach-o-koronawirusie>. Dostęp dnia: 15-06-2020.
- [3] Obrona przestrzeni informacyjnej na przykładzie litwy, Łotwy i estonii. <https://warsawinstitute.org/pl/obrona-przestrzeni-informacyjnej-na-przykladzie-litwy-lotwy-estonii/>. Dostęp dnia: 15-06-2020.
- [4] Słownik języka polskiego. <https://sjp.pwn.pl/>. Dostęp dnia: 15-06-2020.
- [5] Wstrzymaniem oddechu nie sprawdzisz, czy masz koronawirusa. https://demagog.org.pl/analizy_i_raporty/wstrzymaniem-oddechu-nie-sprawdzisz-czy-masz-koronawirusa/. Dostęp dnia: 15-06-2020.
- [6] M. Dice. *The True Story of Fake News: How Mainstream Media Manipulates Millions*. The Resistance Manifesto, 2017.
- [7] F. L. Mott. *American Journalism*. Macmillan, 1941.

Dodatek A

Opis załączonej płyty CD/DVD

Na załączonej płycie znajduje się niniejsza praca w formacie PDF oraz pliki z kodem źródłowym aplikacji wykorzystanej do wykonania badań.